

Alkmaarse warmtevisie 2025

Actualisatie van de Alkmaarse warmtevisie 2019

Inhoud

1. Aanleiding	3
2. Terugblik	5
2.1 Uitgangspunten	5
2.2 Criteria bestaande bebouwing	6
2.3 De routekaart	7
2.4 Actualisatie startbuurten	8
3. Waar staan we nu?	9
4. Welke stappen zijn er gezet	12
5. Route naar warmteprogramma en wijkuitvoeringsplannen	15

1. Aanleiding

In 2019 stelde de gemeenteraad de Alkmaarse warmtevisie vast op 13 juni. Hiermee gaf Alkmaar uitvoering aan de afspraken die gemeenten en Rijk maakten in het Klimaatakkoord.¹ Alkmaar liep in 2019 voor op andere gemeenten bij het vaststellen van de warmtevisie, gemeenten hadden tot eind 2021 de tijd.

In het Klimaatakkoord staat dat alle gebouwen in Nederland in 2050 zonder aardgas en met hernieuwbare bronnen verwarmd moeten worden. Nieuwbouw mag sinds 2019 niet meer aangesloten worden op het aardgasnet. In Alkmaar is de buurt Vroonermere - Noord hier een voorbeeld van, deze buurt is aardgasloos aangelegd. Voor bestaande bebouwing (ook de panden van de gemeente zelf) geldt dat deze stap voor stap verduurzaamd wordt, zodat alle woningen in 2050 aardgasvrij zijn.

Gemeenten hebben een belangrijke taak voor aardgasvrije gebouwen. Zij maken bijvoorbeeld afspraken met woningcorporaties, netbeheerders en verlenen subsidies aan woningeigenaren. Alkmaar maakte hiervoor Agenda Duurzaam Alkmaar (ADA). De Alkmaarse warmtevisie uit 2019 was de eerste stap om in 2050 alle woningen aardgasvrij te maken in de gemeente. Gemeente, woningbouwcorporaties, netbeheerder Liander, Stadswerk072 en HVC gebruiken de uitgangspunten uit de Alkmaarse warmtevisie 2019 bij het aardgasvrij maken van woningen. In de warmtevisie 2019 staan ook zes criteria voor de volgorde van buurten waarmee we aan de slag gaan met aardgasvrij maken van bestaande gebouwen.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten iedere vijf jaar hun Transitievisie Warmte actualiseren (in Alkmaar is dit de Alkmaarse warmtevisie 2019). Inmiddels is de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) aangenomen in de Eerste en Tweede Kamer. Deze wet treedt naar verwachting op 1 januari 2026 in werking². In de Wgiw wordt de Transitievisie Warmte vervangen door een nieuw instrument: het warmteprogramma³. De gemeenteraad moet uiterlijk in Q4 2026 een warmteprogramma vaststellen. Door de planning van de Wgiw is het voor veel gemeenten niet nodig om hun warmtevisie te actualiseren. Gemeenten die pas in 2021 een warmtevisie vaststelden, kunnen als volgende stap in 2026 meteen een warmteprogramma vaststellen.

Alkmaar kiest ervoor om de warmtevisie uit 2019 te actualiseren, waardoor deze aansluit bij het huidige beleid en wet- en regelgeving. De *Alkmaarse warmtevisie 2025* is een tussenstap die Alkmaar zet richting het landelijk verplichte warmteprogramma.

1 <https://www.klimaatakkoord.nl/klimaatakkoord>

2 <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/actueel/nieuws/2024/12/10/eerste-kamer-stemt-in-met-de-wet-gemeentelijke-instrumenten-warmtetransitie>

3 Het warmteprogramma is een programma in de zin van de Omgevingswet, programma's zijn een van de 6 kerninstrumenten van de Omgevingswet, waarmee overheden beleid kunnen voorbereiden en uitvoeren. Zie <https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/samenhang-instrumenten/6-kerninstrumenten/>

Samenwerken

In 2019 is voor de Alkmaarse warmtevisie uitgebreid geparticipeerd met bewoners over de negen uitgangspunten en de zes criteria. Deze blijven grotendeels ongewijzigd en zijn bijgewerkt aan de hand van het huidige beleid en wet- en regelgeving van Rijk en provincie⁴. De actualisatie van de warmtevisie is een van de stappen die nodig zijn om een warmteprogramma te maken zoals bedoeld in de Omgevingswet. In het proces om tot een warmteprogramma te komen wordt er geparticipeerd met inwoners volgens de Participatievisie 'Alkmaar maken we samen' en Verordening participatie gemeente Alkmaar 2025 (zie ook p.15).

De Alkmaarse warmtevisie 2025 kwam tot stand in afstemming met onder andere de volgende samenwerkingspartners: woningcorporaties, HVC, Liander en Stadswerk072.

⁴ De actualisatie van de warmtevisie is hiermee een aanpassing van eerder gemaakt beleid, in de zin van artikel 3, derde lid, sub a van de Verordening participatie gemeente Alkmaar.

2. Terugblik

In de Warmtevisie 2019 formuleerden we negen uitgangspunten en zes criteria met woningcorporaties, HVC, Liander en Stadswerk072. Na participatie met bewoners scherpten we de uitgangspunten en criteria aan.

2.1 Uitgangspunten

De 9 uitgangspunten van de Alkmaarse warmtevisie 2019 passen bij de doelstellingen en ambities van Agenda Duurzaam Alkmaar (2023) en het coalitieakkoord 2023-2026, ze zijn nog steeds relevant. Ze blijven dan ook ongewijzigd in aantal. De uitgangspunten zijn wel tekstueel aangescherpt om aan te sluiten op het coalitieakkoord, de landelijke en regionale actualiteiten en gewijzigde wet- en regelgeving.

Een randvoorwaarde vanuit het coalitieakkoord is dat de kosten niet hoger mogen worden dan vergelijkbare verwarming met aardgas. Landelijk is uitgewerkt hoe de kosten moeten worden vergeleken en berekend. Daarmee wordt invulling gegeven aan wat er kan en mag worden verwacht van woningeigenaren op het gebied van investeringen voor de verduurzaming van hun eigen woning (uitgangspunt nummer 9). Hierbij wordt uitgegaan van "woonlastenneutraliteit op gebiedsniveau⁵". Dit betekent dat de baten voor het overgrote deel van de woningeigenaren in een wijk of buurt gemiddeld genomen én over verloop van tijd gelijk zijn aan de lasten (of dat de baten de lasten overstijgen). De tekst van het 9e uitgangspunt is hiermee in lijn gebracht. De overige tekstuele aanpassingen van de uitgangspunten ten opzichte van 2019 zijn terug te vinden in Bijlage 1. Dit resulteert in de volgende negen geactualiseerde uitgangspunten:

Uitgangspunten (2025)

1. De gemeente werkt samen met bewoners (woningeigenaren).
2. De gemeente kiest per buurt/dorp samen met bewoners de samenwerkingspartners⁶.
3. De gemeente maakt samen met bewoners en samenwerkingspartners een wijkuitvoeringsplan voor een buurt/dorp.
4. De gemeente onderzoekt met bewoners en samenwerkingspartners wat het meest geschikte alternatief voor aardgas is.
5. Woningeigenaren kiezen zelf welk duurzaam alternatief zij willen in plaats van aardgas.
6. De gemeente stimuleert woningeigenaren om energiebesparende maatregelen te nemen.
7. De gemeente start in buurten waar de meeste kansen liggen⁷.
8. De gemeente combineert ingrijpende werkzaamheden om overlast in de openbare buitenruimte zoveel mogelijk te beperken.
9. De gemeente werkt aan een warmtetransitie die betaalbaar⁸ is voor bewoners.

⁵ Betaalbaar zoals is bedoeld in de Handreiking betaalbaarheid. VNG en Ministerie van BZK (2023).

⁶ Een buurt hoeft niet gedefinieerd te worden door de CBS-indeling maar kan ook vormgegeven worden door een andere logische eenheid. Bijvoorbeeld omdat er een bewonersinitiatief is of de woningen allemaal in dezelfde periode gebouwd zijn.

⁷ Zie criteria (paragraaf 2.2).

⁸ Betaalbaar zoals is bedoeld in de Handreiking betaalbaarheid. VNG en Ministerie van BZK (2023).

2.2 Criteria bestaande bebouwing

De criteria voor bestaande bebouwing zijn afgelopen jaren door gemeente en samenwerkingspartners gebruikt om af te wegen in welke buurten als eerste aan de slag wordt gegaan met het aardgasvrij maken van woningen. Door nieuwe inzichten voegen we netcongestie als zevende voorwaarde toe.

Zevende criterium: Netcongestie

Afgelopen jaren is in toenemende mate duidelijk geworden dat netcongestie⁹ een landelijk en sterk groeiend probleem is. Dit levert een extra uitdaging op in de warmtetransitie. Verschillende warmteoplossingen, met name de “all electric” oplossing (zoals bijvoorbeeld een warmtepomp) zorgen voor toenemende druk op het elektriciteitsnet, terwijl daar de druk al te hoog is. Hierdoor komen deze warmteoplossingen steeds vaker onder druk te staan. Daarom wordt netcongestie toegevoegd als criterium zeven.

Uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk, van laagspanning tot hoogspanning, is belangrijk om stroomuitval nu en in de toekomst te voorkomen. De gemeente spant zich hier samen met netwerkbeheerders Liander en Tennet voor in. Het uitbreiden van het netwerk is moeilijk en duurt lang. Het heeft effect op de openbare ruimte en op werkzaamheden aan wegen en kabels. Bewoners krijgen te maken met de plaatsing van ruim 400 transformatorhuisjes in gemeente Alkmaar in de komende tien jaar. Ook wordt er plek gezocht om een hoogspanningsstation te bouwen en de bestaande twee onderstations uit te breiden.

Dit zorgt voor de volgende 7 criteria voor startbuurten vanaf 2025:

⁹ Meer vraag naar stroom dan wat het elektriciteitsnetwerk kan vervoeren en/of meer teruglevering van stroom aan het netwerk dan het kan vervoeren.

Criteria startbuurten (2025)

1. Draagvlak

Hier is sprake van in buurten waar een groot deel van de woningeigenaren en huurders positief is over het verduurzamen van hun woningen met als doel aardgasvrij te worden.

2. Geplande renovaties woningen

Zoals bijvoorbeeld grootschalige renovaties van Verenigingen van Eigenaars of woningcorporaties.

3. Geplande renovaties in de buitenruimte

Renovaties aan de buitenruimte boven- en ondergronds waarbij er meekoppelkansen zijn voor de warmtetransitie.

4. Status van het gasnet

De levensduur van het gasnet in een buurt bepaalt mede wanneer deze buurt aan de beurt is. Daarmee voorkomen we investeringen in een gasnet dat binnen afzienbare tijd alsnog niet meer gebruikt wordt.

5. Nabijheid van het warmtenet

Als de buurt al dicht bij een warmtenet ligt, is het goedkoper en minder ingrijpend om deze aan te sluiten op het warmtenet dan wanneer hiervoor een grote afstand moet worden overbrugd.

6. Kosten voor bewoners

De gemeente start bij voorkeur in buurten waar voldoende zekerheid is dat aardgasvrij maken van woningen voor de bewoners betaalbaar is¹⁰. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de mate waarin woningeigenaren zelf in hun woning kunnen en willen investeren, en naar de mogelijkheden voor subsidie.

7. Netcongestie nieuw

Er wordt bij de realisatie van de warmtetransitie rekening gehouden met (planning van) de capaciteit van het elektriciteitsnet.

¹⁰ Betaalbaar zoals is bedoeld in de Handreiking betaalbaarheid. VNG en Ministerie van BZK (2023).

2.3 De routekaart

In het voorjaar van 2024 is de zogenaamde routekaart uit 2019 geactualiseerd en gedeeld met de raad (februari 2024, zie Bijlage 2). De kaart bestaat uit twee onderdelen:

1. De voorkeursoplossing(en) per buurt
2. Tijdvakken

Voorkeursoplossingen

De voorkeursoplossingen op de routekaart geven aan welke technische oplossing de voorkeur heeft. De randvoorwaarden hiervoor zijn onder andere:

- De beschikbaarheid van warmtebronnen (met voldoende omvang) in de nabije omgeving;
- De beschikbare ruimte in de ondergrond (wel/ niet mogelijk om een warmtenet aan te leggen);
- De netcapaciteit voor elektriciteit.

Tijdvakken

De tijdvakken op de routekaart geven aan wat de op dat moment meest wenselijke volgorde van buurten is die worden aangepakt door gemeente en/ of samenwerkingspartners. De tijdvakken worden bepaald aan de hand van de criteria (zie paragraaf 2.2). Woningeigenaren kunnen altijd zelf besluiten om éérder te starten met de stap naar aardgasvrij wonen. De gemeente heeft momenteel nog niet de bevoegdheid om buurten aan te wijzen die vanaf een bepaalde datum afgesloten worden van het aardgas¹¹.

Een einddatum zoals is aangegeven op de routekaart betekent dus niet dat een buurt in dat jaar van het gas wordt afgesloten.

In de toekomst kan een dergelijk besluit wél worden genomen. Dit kan pas als de gemeente een warmteprogramma heeft vastgesteld waarin daarover wordt besloten.

Voor buurten die op de routekaart groen gekleurd zijn met als label: 'gestaag tot 2050' staat geen startdatum op de routekaart. Dit betekent dat voor deze buurten de startdatum nog wordt uitgewerkt.

Online actuele informatie over de warmtetransitie

De volgorde waarin buurten aardgasvrij worden gemaakt (volgens de nu geldende voorkeurplanning in de routekaart) kan de komende jaren veranderen. De volgorde is dus niet vaststaand. Er kunnen zich ontwikkelingen voordoen, zoals:

- De planning voor de verduurzaming en renovatie van woningen door corporaties wijzigt;
- De planning van de verzwaring van het elektriciteitsnet en/of van andere werkzaamheden in de openbare ruimte wijzigt;
- Er komen nieuwe technieken beschikbaar, waardoor de voorkeurswarmte-oplossing voor een buurt anders wordt.
- Energiecoöperaties van particuliere woningeigenaren komen met een initiatief dat aansluit op de routekaart.

Kortom: het kan dus voorkomen dat de criteria (zie paragraaf 2.2) in een buurt dusdanig wijzigen dat een buurt naar voren (of naar achter) gaat in de planning van de routekaart. Feitelijk is de routekaart een levend document dat telkens wordt bijgewerkt met de kennis van het moment. De ondertitel van de kaart uit 2024 geeft dat mooi weer: *'Geeft richting en biedt houvast. Is niet in beton gegoten.'*

De routekaart op de website van gemeente Alkmaar (Digitale Tweeling) geeft een actueel beeld en informatie over de verwachte planning en voorkeursoplossingen per buurt. Als de routekaart is bijgewerkt is de kaart direct online beschikbaar.

¹¹ Dit is pas mogelijk voor gemeenten met de inwerkingtreding van de Wgiw (naar verwachting 01-01-2026)

2.4 Actualisatie startbuurten

Op basis van de beschikbare informatie en geformuleerde criteria zijn in de warmtevisie van 2019 vijf startwijken genoemd die het meeste kans hadden om een eerste start te maken met de transitie naar aardgasvrij. In deze visie worden dit 'startbuurten' genoemd zodat duidelijk is dat er niet alleen op wijkniveau maar ook op buurtniveau wordt geparticipeerd.

In de prioritering van de startbuurten is afgelopen jaren een verschuiving ontstaan. De startbuurten stonden weergegeven in de zogenaamde routekaart, die in 2024 is geactualiseerd (Bijlage 2). Deze aanpassing in de routekaart (en dus de startbuurten) hebben onder andere te maken met de verduurzamings- en renovatieplanning van corporaties en het aansluiten van hun woningen op het warmtenet.

De planning van de corporaties (criterium 2) is en blijft een belangrijke factor voor het aardgasvrij maken van woningen. Maar ook de andere criteria kunnen maatgevend zijn voor de planning. In paragraaf 2.3 wordt meer uitgelegd over de invloed van de criteria op de routekaart en het tempo van de uitrol van de routekaart.

Gewijzigde planningen:

- De Hoef III en IV (2035-2045) is naar achter geschoven op de routekaart.
- Oudorpolder – Noord en Oud Rochdale zijn naar voren geschoven op de routekaart.

Uitvoering:

- In Huiswaard 1 en Muiderwaard wordt een warmtenet aangelegd
- In Overdie-Oost wordt in 2025 gestart met de aanleg van een warmtenet.

Tabel 2.4: Actualisatie startbuurten

Startbuurten (2019)	Startbuurten (2023-2030)
1. Oudorpolder-Zuid	1. Huiswaard 1 en Muiderwaard*
2. Overdie-Oost	2. Overdie-Oost*
3. De Hoef (III en IV)	3. Oudorpolder-Zuid
4. Kooimeer	4. Kooimeer
5. Huiswaard 1 en Muiderwaard	5. Oudorpolder – Noord
-	6. Oud Rochdale

* aanleg warmtenet in uitvoering in 2025

3. Waar staan we nu?

De doelstelling voor de warmtetransitie is:

Alkmaar aardgasvrij in 2050

In 2019 was de opgave om alle 51.000 woningen in Alkmaar in 32 jaar aardgasvrij te maken. Met als subdoelstelling:
Per jaar worden 1.600 woningen van het aardgas afgesloten (uitgaande van 51.000 woningen, zie warmtevisie 2019).

Inmiddels zijn er meer woningen bijgebouwd en is het totaal aantal woningen in Alkmaar meer dan 53.000. Voor nieuwbouw-woningen geldt sinds 1 juli 2018 dat deze niet meer aangesloten worden op aardgas. De nieuwbouwwijk Vroonermeer – Noord is aardgasvrij aangelegd.

Met de uitgangspunten:

- per jaar 1600 bestaande woningen aardgasvrij
 - alle nieuwbouw vanaf 2018 aardgasvrij
- zou het aantal woningen dat aardgasvrij wordt verwarmd met ongeveer 10-11% moeten zijn toegenomen van 2019 tot 2023.

De daadwerkelijke toename van het aantal woningen wat verwarmd wordt zonder aardgas is 6- 7% tussen 2019 en 2023 (op basis CBS-cijfers, zie tabel 3.1).

Uit cijfers van HVC blijkt dat afgelopen jaren gemiddeld 600 aansluitingen per jaar gerealiseerd zijn op het warmtenet (tabel 3.3). Er is momenteel onvoldoende inzichtelijk hoeveel all-electric aansluitingen er afgelopen jaren zijn gerealiseerd om het percentage wat het CBS rapporteert verder te kunnen detailleren.

Wat betreft het aantal aansluitingen op het warmtenet is er een significant verschil tussen de cijfers van HVC (tabel 3.3) en CBS (2023). Momenteel is onvoldoende zicht op de toename in het aantal all-electric aansluitingen per jaar.

Het is belangrijk dat de voortgang van de warmtetransitie op een standaard wijze kan worden gemonitord. Momenteel maken we een inhaalslag zodat we de voortgang beter kunnen bewaken.

Op basis van beschikbare informatie voldoen we tot nu toe niet aan de beoogde 1.600 woningen per jaar. De subdoelstelling is daardoor nog niet behaald (1.600 woningen per jaar is totaal 6400 tussen 2019- 2023). Dat betekent dat het aantal woningen wat van het aardgas wordt afgesloten aankomende jaren hoger moet liggen dan 1.600 woningen per jaar om het einddoel in 2050 te kunnen behalen.

Tabel 3.1: Hoofdverwarmingsinstallaties woningen gemeente Alkmaar

Jaartal	Aardgas	Elektrisch	Warmtenet	Onbekend
2019	93,7%	0,6%	4,4%	1,3%
2020	93,1%	0,7%	4,8%	1,4%
2021	92,4%	0,8%	5,0%	1,8%
2022	89,9%	2,3%	6,9%	0,9%
2023	87,0%	4,0%	7,8%	1,2%

Bron: CBS - Statistiek hoofdverwarmingsinstallaties woningen. Data van 2024 is nog niet beschikbaar.

Prestatieafspraken met corporaties

In de prestatieafspraken die de gemeente heeft met woningcorporaties (15 december 2023) zijn (aanvullende) afspraken gemaakt over het verduurzamen van corporatiewoningen. In de afspraken voor 2021-2024 is onder andere opgenomen dat woningen worden voorbereid op de aansluiting op een collectieve energievoorziening en dat er tot en met 2024 circa 1.461 woningen op het warmtenet worden aangesloten. Ook in de prestatieafspraken die hierna worden gemaakt met de woningcorporaties krijgt de warmtetransitie een plek.

Doelstelling behalen in 2050

Het is te verwachten dat een transitie geen rechtlijnig proces is. De benodigde investeringen voor particuliere woningeigenaren en corporaties om over te stappen van gas naar een andere warmteoplossing zijn nog hoog. Er valt pas een versnelling te verwachten als de kosten dalen en/of er meer subsidies vanuit de overheid beschikbaar worden gesteld.

Tabel 3.2: Bewoonde woningen naar eigendom

Jaartal	Woningen	Koopwoning	Sociale verhuurder	Particuliere verhuurder	Onbekend
2019	51127	59,4%	30,0%	10,5%	0,1%
2020	51339	59,0%	30,0%	10,9%	0,1%
2021	51656	58,8%	29,2%	11,9%	0,1%
2022	52941	58,8%	29,0%	12,2%	0%
2023	53417	58,5%	28,8%	12,7%	0%

Bron: CBS - Status van bewoning en Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research.

Tabel 3.3: Aansluitingen HVC in Alkmaar

Jaartal	Gebied	Aantal aansluitingen onder de warmtewet in Alkmaar	Aantal aansluitingen onder de warmtewet in Alkmaar	Totaal woningequivalent	Totaal woningequivalent
		Toename in het jaar	Totaal over kalenderjaar per 31 december	Toename in het jaar	Totaal over kalenderjaar per 31 december
2019	Regio Alkmaar	695	5.690	onbekend	4.758
2020	Regio Alkmaar	758	6.448	onbekend	onbekend
2021	Gemeente Alkmaar	439	2.887	onbekend	onbekend
2022	Gemeente Alkmaar	619	3.506	onbekend	onbekend
2023	Gemeente Alkmaar	960	4.466	1.170	8.505
2024*	Gemeente Alkmaar	435	4.894	497	9.002
Gemiddeld aantal aansluitingen per jaar	Gemeente Alkmaar	613	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Cijfers en jaarverslagen HVC.

Om die reden is het momenteel nog steeds lastig voor particulieren om een duurzame warmteoplossing te kiezen. De kosten zijn voor hen vaak nog te hoog. Bijvoorbeeld omdat warmtetarieven verplicht gekoppeld zijn aan de aardgasprijs of omdat de (eenmalige) aansluitkosten hoog zijn. Om het aansluiten op het warmtenet betaalbaarder te maken en te houden voor particulieren, is actie vanuit het Rijk vereist. Het Rijk bepaalt zowel de kosten als de subsidiemogelijkheden grotendeels met rijksbeleid. Daarom heeft Alkmaar zich aangesloten bij het Warmtebod. Het Warmtebod is een set concrete voorstellen aan het Rijk, met als belangrijkste doel het verlagen en beter voorspelbaar maken van de kosten van aansluiting op het warmtenet voor particuliere eindgebruikers. Het is een oproep aan het kabinet om hier stappen in te zetten.¹²

¹² De volledige tekst van het Warmtebod is hier te vinden: <https://www.nationaalklimaatplatform.nl/nieuws12/2967357.aspx>

4. Welke stappen zijn er gezet

In de vorige hoofdstukken blikten we terug op de uitgangspunten en criteria, de routekaart en de startbuurten. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de stappen die zijn gezet.

Isoleren en subsidies

Voor een andere warmteoplossing dan aardgas moet een woning goed geïsoleerd zijn zodat de woning efficiënt op temperatuur komt. Woningen met energielabel C of beter kunnen bijvoorbeeld worden aangesloten op het middentemperatuur warmtenet dat in Alkmaar is aangelegd. Woningen met label D kunnen vaak ook worden aangesloten, dat is afhankelijk van de installaties en het isolatieniveau van de woningen. Voor een volledig elektrische warmteoplossing moet de warmtevraag van een woning laag genoeg zijn, wat vaak neerkomt op een isolatieniveau vergelijkbaar met energielabel B of beter. De eerste stap is het verminderen van het energiegebruik door bewoners: zowel door gedragsverandering als het isoleren van bestaande woningen en andere energiebesparende acties.

In de afgelopen jaren zette Alkmaar ruim in op energiebesparing. Op de website van de gemeente Alkmaar is (onder andere) voor inwoners, ondernemers, bedrijven en VvE's informatie te vinden over de mogelijkheden om woningen en bedrijfspanden te verduurzamen. Hier zijn zowel landelijke subsidies als de subsidies van Alkmaar te vinden. De gemeente zet zich onder andere in voor:

- Energiecoaches. Tussen 2023 -2024 hebben er circa 200 huurders gebruik gemaakt van een energiecoach.
- Subsidie voor (energiebesparende) maatregelen voor maatschappelijke organisaties. De subsidie betrof onder andere isolatiemaatregelen en warmtepompen, wat tot nu toe tot een besparing van circa 56.000 m3 aardgas heeft geleid. Er zijn

6 gebouwen geheel van het aardgasnet af. In 2025 wordt hier opnieuw subsidie voor beschikbaar gesteld.

- Via de Lokale Aanpak Isolatie (subsidie) zijn aanzienlijke bedragen aan subsidies uitgekeerd voor isolatie.
- Het stimuleren van energiebesparing bij particuliere verhuurders door het Energieloket dat ondersteuning biedt bij het verduurzamen van de woning.
- Een aanpak voor het verduurzamen van VvE's. Alle appartementen binnen de gemeente met een energielabel C of lager (of waarvan geen energielabel bekend is) en een bouwjaar van 2014 of ouder hebben een brief ontvangen met een uitnodiging voor 2 bijeenkomsten. Onderdeel van de aanpak is een cursus waarin VvE's meegenomen worden in de belangrijkste aspecten van verduurzaming van het complex, waaronder isolatie en hoe te komen tot een complex met een andere warmtevoorziening dan aardgas.
- Een aanpak gericht op energiearmoede:
 - Er is subsidie vanuit het Rijk (SPUK) beschikbaar gesteld voor het isoleren van vloer of bodem. Hiervoor zijn in 2024 circa 200 huishoudens benaderd.
 - De energiebrigade zet zich sinds 2023 in om bewoners te helpen de energierekening te verlagen met kleine energiebesparende maatregelen. Hier hebben tot en met 2024 al meer dan 800 huishoudens gebruik van gemaakt.
- Het verduurzamen van woningen met een monumentale status is minder eenvoudig dan bij een reguliere woning. In 2024 is er daarom fors ingezet op informatieverstrekking specifiek voor eigenaren van monumenten. Onderwerpen waren onder andere isolatie en duurzame warmtevoorzieningen. Informatie hierover

is via verschillende media gedeeld. Ook zijn er webinars over 4 thema's, waaronder installaties en isolatie, circa 250 bekeken. Op Open Monumentendag en Expositie Verduurzaam Mogelijkheden in Beeld zijn er ook veel monumenteneigenaren bereikt. Aanvullend zijn er via een win-actie circa 30 energiescans, verzorgd door de Monumentenwacht, verdeeld. Sinds 2024 kan er advies op maat worden ingewonnen via de Adviseur Verduurzamen Monumenten over o.a. verduurzamen, subsidies en mogelijkheden voor financiering.

Water- en bodem sturend: bodemenergieplannen

In de warmtetransitie is aandacht nodig voor alles wat er zich in de ondergrond afspeelt. Naast ruimte voor infrastructuur zoals warmtenetten of elektriciteitsnetten is er ook ruimte nodig voor bijvoorbeeld: waterberging en ruimte voor boomwortels. Ook kwam de afgelopen jaren warmte- en koudeopslag meer concreet in beeld als rendabele oplossing voor verwarmen en koelen van gebouwen. In de ondergrond is echter niet overal en niet oneindig ruimte voor deze vorm van bodemenergieopslag. Gemeente Alkmaar gaat bodemenergieplannen maken. Met het vaststellen van een bodemenergieplan zorgt Alkmaar dat er in een gebied goede afspraken komen over het gebruik van bronnen voor warmtekoudeopslag (WKO) zodat de aanwezige bodemenergie optimaal wordt benut.

Netcongestie

Netcongestie is een landelijk probleem en ook binnen gemeente Alkmaar speelt dit. Warmteoplossingen zoals "all electric" vragen veel van het elektriciteitsnet, maar ook een warmtenet vraagt uitbreiding van het elektriciteitsnet. Als dit de voorkeur heeft in een buurt moet het elektriciteitsnet de vraag ook aankunnen. Het elektriciteitsnet wordt de komende jaren uitgebreid om de groeiende capaciteitsvraag naar elektriciteit aan te kunnen. Dit heeft onder andere ook een effect op de buitenruimte waar plek moet worden gevonden voor o.a. transformatorhuisjes en grotere stations.

Pilot: het stimuleren van bewonersinitiatieven

Investerings in woningen en gebouwen zijn vaak noodzakelijk om de overstap naar een ander warmtebron te maken. Samenwerking met o.a. corporaties en particuliere woningeigenaren is daarom heel belangrijk.

Afgelopen jaren bleek dat het belangrijk is dat bewoners in een buurt zelf actief aan de slag gaan met de warmtetransitie zodat er draagvlak ontstaat (zie ook criterium 1 pagina 6). Daarom wordt komende jaren ook ingezet op inwonerscollectieven die actief bezig zijn met dit thema binnen de buurt. Zo ontstaat er draagvlak en een samenwerkingspartner voor de gemeente.

In 2024 startten we een pilot in twee wijken: Daalmeer- Zuid en Graft- de Rijp. In deze wijken waren in mei 2024 twee workshops via de Tipping methode met meer dan 50 deelnemers per workshop. Deze methode is afkomstig vanuit het Europese project Pocityf waar gemeente Alkmaar aan deelneemt. Het doel is het stimuleren van bewonersbetrokkenheid bij de warmtetransitie.

Uitvoering: Wijk Uitvoeringsplan (WUP)

De uitwerking van de routekaart volgt over het algemeen in de vorm van een WUP waarbij de gemeente participeert met bewoners en transitiepartners specifiek toegespitst op de buurt. De eerste WUP voor Huiswaard I en Muiderwaard is inmiddels in uitvoering. Er volgen aankomende jaren meer WUP's.

Uitvoering: Huiswaard I en Muiderwaard

In 2022 is een wijkuitvoeringsplan (WUP) opgesteld voor Huiswaard I en Muiderwaard. Inmiddels is dit plan in uitvoering.

In 2024 is gestart met de aanleg van een warmtenet in Huiswaard I en Muiderwaard. Hierop worden momenteel woningen van woningcorporaties aangesloten. In dit project zijn zoveel mogelijk werkzaamheden van partijen gecombineerd: de gemeente (het vervangen van riolering), van Liander aan het elektriciteitsnet en de werkzaamheden van HVC voor de aanleg van het

warmtenet. Aangezien het een eerste project is waar op deze wijze gezamenlijk is opgetrokken door verschillende partijen worden hier lessen opgedaan voor vervolgprojecten. De verwachting is dat de werkzaamheden in 2027 zijn afgerond.

Warmtevisie bedrijventerreinen

In 2025 starten we met het opstellen van een warmtevisie voor bedrijventerreinen.

Programma Dynamische en Vitale Binnenstad

De historische binnenstad van Alkmaar is één van de meest uitdagende gebieden binnen de gemeente om te verduurzamen en aardgasvrij te maken. Er is relatief weinig ruimte in de ondergrond (en bovengrond), er zijn veel monumentale panden en in een groot deel van het centrum zijn wonen en bedrijfsfuncties gemengd. Het is zaak hier mee te beginnen om in 2050 klaar zijn met het aardgasvrij maken van de binnenstad. Er zijn bovendien al ondernemers en bewoners in de binnenstad die de gemeente benaderen met vragen over verduurzaming. Met het programma Dynamische en Vitale Binnenstad wordt er al gewerkt aan het economisch en toekomstbestendig maken van de binnenstad. In 2025 koppelen we de ondersteuning van (met name ondernemers) in de binnenstad bij verduurzaming en het aardgasvrij maken van hun panden aan dit programma.

5. Route naar warmteprogramma en wijkuitvoeringsplannen

Het actualiseren van de warmtevisie is een stap op de route naar het eerste Alkmaarse warmteprogramma. Het werk aan dit programma wordt in 2025 gestart, met als doel dit vast te kunnen stellen uiterlijk eind 2026. In het Alkmaarse warmteprogramma geven wij aan wanneer en in welke buurten we van plan zijn de komende 10 jaar aan de slag te gaan met het aardgasvrij maken van woningen. Hoe we het samen met bewoners en andere betrokkenen organiseren en welke duurzame alternatieven voor aardgas goed bij een woning passen. Hierbij gebruiken we deze geactualiseerde warmtevisie en de routekaart uit 2024 als basis. Waar nodig wordt de routekaart geactualiseerd. In sommige buurten past een collectieve oplossing zoals een warmtenet goed, in andere buurten zijn de woningen meer geschikt voor een volledig elektrische warmteoplossing. En er zijn ook buurten waar bewoners zich hebben verenigd om gezamenlijk naar een oplossing te zoeken. Voor bijna alle gebouwen geldt dat we de vraag naar warmte moeten verlagen door te isoleren. Na de vaststelling in 2026 herzien we het warmteprogramma elke vijf jaar.

In 2025 starten we met het maken van meer wijkuitvoeringsplannen. In een wijkuitvoeringsplan leggen we voor een wijk of buurt concreet vast hoe deze aardgasvrij wordt gemaakt.

We betrekken inwoners, samenwerkingspartijen en andere belanghebbenden in een vroeg stadium bij het opstellen van het warmteprogramma en de wijkuitvoeringsplannen. We maken een participatieplan voor de warmtetransitie. Daarin leggen we uit hoe het warmteprogramma en de wijkuitvoeringsplannen zich tot elkaar verhouden en hoe we bewoners en belanghebbenden betrekken. We sluiten aan bij de pas vastgestelde Participatievisie 'Alkmaar maken we samen' en bij de wettelijke vereisten voor participatie op grond van de Omgevingswet. Voor het warmteprogramma moet onder meer verplicht een zienswijzenprocedure worden doorlopen.

Het zwaartepunt van de participatie komt naar verwachting te liggen bij de wijkuitvoeringsplannen, omdat deze het meest concreet zijn over wat er in een gebied gaat gebeuren, en wat de gevolgen hiervan zijn voor inwoners en belanghebbenden.